కలికితురాయి

భోగబిడౌజుడైన శ్రీ వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయని వారు, - అమరావతిని, నందన తుల్యంగాచేసి, ప్రజలందరినీ కన్నబిడ్డలతోబాటు పాలించుకుంటూ, తమ ఏలుబడిక్రిందికి వచ్చిన పరగణా సమస్తమున్నూ పౌరుష - దైవీకములైన యీతిబాధలు లేకుండాచేసి, చల్లగా కాపాడుతూన్నా- శ్రీవారి హయాములో—

ముక్త్యాల పరగణాలో పుట్టి పెరిగి, - ప్రభువువారి పశుగణాన్ని కనిపెట్టుకుని ఉండేవాడు, సింగన్న: నడికట్టులో రెల్లు మలచిన పిల్లనగ్రోవి, మూపున రాగోల, - ఎప్పుడూ, ఏదో క్రొత్తపదం మోగించుకుంటూ, పరగణాలో బంజరు అంతా ఆలమందను మేపుకుంటూ తిరుగుతూండేవాడు సింగన్న: అక్కరవస్తే సివంగిఅంత జముకు: అంతకన్న వడి

అయిన దుముకు: ఏదీ కవ్వించకపోతే – లేగదూడ వెక్కిరించే అమాయికం !

మనిషిభాషలో, మాటలు ముక్తసరిగా పదో పన్నెండో అలవాటు సింగన్నకు: అంతకన్న ఎక్కువ వాడిక లేదు మనుష్యులు మసలే-చోట – రద్దీ రవ్వతో ప్రతికే నగరాన, పండుగనాడైనా కాలుపెట్టేవాడు కాదు:

మందలో ప్రతిగోవుతోనూ, ప్రతి లేగతోనూ, కంటితోనే పలుకాడేవాడు: కోరిన నడక నడిపించేవాడు:

ఓనాడు, ఏదో, మారుమూల కోవలో, మంద మేపు కుంటూ, – జువ్వినీడను కూర్చున్నాడు: ఉన్నట్టుండి అల్లంత దూరాన డెక్కల చప్పుడైంది: సవ్వడి, క్రమంగా, ఈవంకకే చేరువైంది: జువ్వినీడ విడి, – మర్రిమొగకు ఎగసాడు: అద్దరి కొండగడచి, ఏదో దండు, మూకగట్టుకుని దుముకుతూంది: ఎవరో అనుకున్నాడు: ఎటు దుమికినా మనకేంలే! అనుకున్నాడు: అక్కడే కూర్చుని, పిల్లనగ్రోవి అందుకున్నాడు:

దండు, మర్రిజాడకు వచ్చింది: అన్నీ దుమ్ముకొట్టుకున్న మొగాలు: నడిఎండలో మిటమిటలాడే నాపబండల వంటి మొగాలు: ఏ రెప్పలోనూ మెత్తని వాలికలేదు. – ఏ నుదురునా నునుపులేదు:

ఎన్నడూ, పుట్టి బుద్ధెరిగినతరువాత, అంత కరుకైన కవళిక ఏమొగానా చూడలేదు, సింగన్న: అవేం మనుషులో అనుకుని అట్టె ఆకళించి చూస్తున్నాడు:

ఈ చూపుకు చెట్టు మొగదల ఉన్న చూపులు, చుర చురా నాటినాయి: క్రింద మనుషులు చెట్టుకు ఎగనెక్కి వస్తున్నారు: క్రింద విచ్చుకత్తులు ఝూమ్మని మెరుస్తూ కొరకొరలాడుతున్నాయి: సింగన్న, నిడిబారుకొమ్మను అంటుకుని చీమల్లే ప్రాకిపోయి, సివ్వంగికిమల్లే దుమికాడు: ఒక్క అరుపు అరిచాడు: అరుపులోనే రాగోల అందుకుని, మళ్ళీ కుప్పించాడు:

ఆదూకు మందంతా అందుకుంది: ఏకబారున వర దూసిన బాకులల్లె కొమ్ములు ముందుకువంచి, – సింగన్నకు వెన్నుకాపుగా నిలిచింది:

దండు అలాగే నిలవబడిపోయింది:

'మాతో కయ్యమెందుకూ – మీదోవ పుచ్చుకొండి–పోయే మనుషులు, నురుగుపాలు త్రావి మరీపొండయ్యా!' అన్నాడు సింగన్న: 'చేపండే తల్లుల్లారా! – తలకుమాసిన దరిద్రులొచ్చారు:' అని, పాలతల్లులతో పలికాడు:

'మేం, దరిద్రులమూ?' అన్నదొకత్తి:

'కాకపోతే – మా సీమలో కాలుపెడతారా? – పుట్టిన గడ్డమీద గూడుంటే, – కట్టుకున్న ఆలుంటే – ముప్పొద్దులా బువ్వుంటే – యిలా దుమ్మునూ ధూళికీ కొట్టుకొస్తారా?–' హరికథ చెప్పినట్లు అడుగు ముందుకువేస్తూ అంటున్నాడు, సింగన్న:–

అన్నికత్తులూ, పిడికిలిబిగిసి గాలిలో పదునాడినాయ్:–

'ముక్కలుగా చెండుతామ్!' అని ఒక్కవాటంలో రాపాడినాయి:

—'ఆకలికి అక్కరవస్తాయా? - మీ మొగంలే - వెర్రి వేషాలూ చాలించండి అన్నట్టు ముంజయ్యి రేపాడు: అటు తిరిగాడు:

దండు నిలువునిలువునా మండిపోయింది: కన్నూ మిన్నూ కానకుండా, ఒక్కమ్మడిగా ముందుకు ఉరికింది: సింగన్న, వేసేఅడుగు ఆపి, నిట్టనిలువునా మెలిదిరిగి, - ఈటల్లే దండు వెన్నుకు దూసుకు పోయినాడు: దండులో అన్నిగుండె ల్లోకీ, జమిలి కొమ్ములు దిగిపోయినాయి:

సింగాలకు లేనిసత్తువ గంగిగోవులకు వచ్చింది! ఎండి రాలిన ఆకుల్ని గుచ్చెత్తినట్టు, దండునంతా పొడిచేసి, తల విసురున పక్కకు గిరవాటు వేసినాయి: చెక్కుచెదరకుండా, ప్రవాహంలో దిగి, కొమ్ముల జీర కడుక్కుని, పట్టుమీద విచ్చుకుపోయి, దేనిమానాన అది లేగల్ను ఓకంట కని పెడుతూ, మేస్తూన్నది:

సింగన్న మనసు చివుక్కుమన్నది: 'నేను లేను ఓ తల్లు ల్లారా! కొమ్ములకు పండుగ మనసైతే - పారాణి నేను పూయనా?- ఆ గుండెలు డొల్ల, - ఆ రక్తం బురద: నాకోసం శుద్ధీబుద్ధీ చెరుపుకుంటారా!—' గోవులన్నింటికీ సింగన్న మనసు తెలిసిందే!- అడక్కుండా దురుసుతనానికి పోయినామే, అని కించపడుతూ బెరుకుచూపులు చూసినాయ్:

సిగ్గుపడి తలవంచుకున్నాయి ; ఎన్నడూలేనిది, - చిరాకుపడి,- బిడ్డలమీద కసురుకున్నాయ్ :—

—ఎక్కడో పుల్లరిబయలులో ఏ మూలనో, గుట్టు చప్పుడుకాకుండా జరిగిన సాహసం, - చరచరా ప్రభువు సన్నిధికి ప్రాకిపోయింది : సింగన్న సముఖానికి రావలెనని, సెలవైంది :

సింగన్న, మందను విడిచి రాలేనని విన్నవించు కున్నాడు : ప్రభువు మాటకు, ఆజ్ఞకు తిరుగులేదని వార్త తెచ్చిన వేగు తెలియచెప్పాడు : తానూ అంతే అన్నాడు సింగన్న : వచ్చిన వేగు, బ్రతిమాలి చేతగాక వెళ్లిపోయి నాడు : సముఖంలో యీ మాట చెప్పడానికి జంకాడు :

ఓరకంట చూసే మనసు అర్థంచేసుకునే వేంకటాద్రి ప్రభువు, తాను స్వయంగా సిబ్బందితో బయలుదేరాడు, సింగన్నకు దర్శనం యివ్వడానికి—పరగణాలో ఏ మూలనో ఉన్న వెర్రిగొల్లకోసం, ప్రభువు తరలివెళుతున్నాడంటే ప్రజకు విడ్డూరంగా ఉంది : రాణివాసం కూడా, వేడుకకు తరలింది :

ఆలమందంతా, ప్రభువును పసికట్టి, బరాబరులుచేసింది కాని.- సింగన్న ప్రభువుతో పల్లెత్తి పలుకలేదు : చూసి చూడగానే, ఆ కన్నుల పండువకు చేతులు జోడించాడు - అంతే :-

'ఏంకావాలో కోరుకో !' అన్నాడు ప్రభువు :

'నాకేం కావాలి!' అని తనలోతాను గొణుక్కు-న్నాడు, సింగన్న :

'నేరనివాడు ప్రభూ !' అని ప్రెగ్గడ మనవిచేశాడు :

'నేరనివాడంటూ మాపాలనలో ఒక్క-డన్నా ఉండటం మనకెంత దొడ్డరికమండీ !' అని ప్రభువు ప్రెగ్గడను మందలించినట్టు చనువుగానే పలికి, - సింగన్నను చేరదీసుకున్నారు : 'నాయనా, మమ్మల్ని మించిన మొనగాడివయ్యా !' అని పెదవి విప్పారు :

అతనిమాలిమిలో పెరిగిన మందనంతా సింగన్న పరం చేసి, - మంద మేసుకొచ్చినంతపట్టూ అతడికే ధారాదత్తమని సెలవిచ్చి, ప్రభువు, ఎంతో వేడుకగా, తిరిగి నగరికి వేంచేశారు :

సింగన్న ఒక్క-డే మిగిలాడు: ప్రభువు తనను స్వయంగా చూడవచ్చాడని ఉబలాటమూ లేదు : కనుచూపు మేరంతటికీ ఖామందునైనానుగదా అని, - సంబరమూ లేదు : తన చూపే తనది; తన పాటే తనది :

కాని, ఆ ఒంటిపాటు అట్టేకాలం నిలువలేదు : రాణివాసంలో, - పరిజనంలో వయసు అందుకున్న చిన్నది - మల్లిక, - సింగన్న మొగసిరిమీద కన్ను వేసింది : ముగుదల అందుకని, ఆపట్టునే నిలిచిపోయింది :

దూరదూరంగా కలిచింది, వోరగా చేరువైంది : నీడల్లే అయింది :

వయసుకు వన్నెనైనట్టు పలికింది :- సింగన్న ధోరణి అటు మరలింది కాదు :

మనసువిప్పింది : పకానంగా చెప్పింది : బలవంతాన తన పన అలవాటు చేసింది : కాని, అంత సంబరంలోనూ సింగన్న చూపు అటు మళ్లించుకోలేకపోయింది :

వన్నెవన్నెల పూలు తురుముకునేది: ఒక్కచోట నిలువకుండా చెంగేది : సిరెండలో మెరుగు తెచ్చుకుంటో ఒళ్లంతా ఒక్కకులుకులో విరుచుకునేది : ఆ విరుపులోనే, ఒడుపుగా చేతులు అందిచ్చేది - సింగన్న అల్లంతదూరాన ఎక్కడో, ఒక్కటే ధ్యాసలో ఉండేవాడు :

మల్లిక ఎంతో నూరిపోసింది : ఈ సీమకంతా నీవే రాజువు : కోటకట్టుకో; కులంవారిని కూడదీసుకుని ఏలుకో.- గద్దెమీద, నా సరసను కాలుమీద కాలు వేసుకకూర్చో! ఇన్నాళ్లూ పాలమీద బ్రతికావు : ముప్పొద్దులూ బంగారం తినవచ్చు : తీవిగా సుఖపడచ్చు !-

సింగన్న, అదేమీ అర్థంకానట్టు, వినిపించుకోనట్టు ఉండేవాడు : 'తండ్రికి బిడ్డమీద దయఉంటే,-తానుండగానే పంచియిస్తాడా ?-' ఇలా దిగులుపడేవాడు : 'ప్రభువుపతే పరగణాలో ఇంతకాలం బ్రతికారు : మీకు, సింగన్న దొరా, తల్లుల్లారా?'-తలఎత్తిగోవులవంక చూడలేక బిడియపడేవాడు: ఇలాగే ఎన్నిప్రొద్దులో గడిచిపోయినాయి : ప్రభువుకు, ఈ వైనమేమీ తెలియకపోయె సుమీ !

దివాణంలో చల్లగా పెరిగిన మల్లిక, - ఈ బ్రతుకు బ్రతకలేకపోయింది: మనసు రాయిచేసుకుంది: విడిచి వెళ్లి పోదామనుకుంది: తనపోరు లేకపోతే, - అతడికన్నా మనసు మళ్ళుతుందేమో, తానైనా సుఖంగా ఉంటాడు కదా అనుకుంది:

అడుగు ముందుకువేసింది - పడలేదు:

అక్కడే కూచునిపోయింది:

ఎండ మిడిమిడిగా - కాల్చుకుతిన్నది. పుట్టి పెరిగినదంతా కలగానూ, - యీ బ్రతుకే నిబద్ధిగానూ అనిపించింది:- కూచునిలేచే సత్తువ లేకపోయింది:

ఎప్పుడూ పచ్చతోరణంతో కలకల్లాడే కోట - నిత్య కల్యాణంగా ఉండే దివాణం, - ఎందుకో తనమీద కత్తిదూసి నట్టు జడుసుకుంది - అంత దిగులులోను, - అనుభవించిన సుఖం తలచుకుని, - అల్లంతలో, - నవ్వుకుంది - నవ్వులోనే ఒరిగిపోయింది:

అంతకు అంతలోనే, - ఆవులన్నీ, - బసవన్నలై రంకె వేసినవి: మందకొడిగా ఉన్న సింగన్నను, కుమ్మినట్టు తరిమి వేసినవి-

నేల అంటిముట్టకుండా తేలిపోయే కాళ్ళకు, పోగా పోగా, - ఏకడనో, - మల్లెతీవె పెనవేసుకుని నిలిపేసింది: అంతలో మారాకువేసింది, - మొగ్గతొడిగింది: అల్లంత విచ్చింది: చిరునవ్వు మెరిసినంత పట్టువుంది - తీవె, - పూవూ పచ్చపట్టులో, - కానరాకుండా కలిసిపోయింది:

ఆ కాళ్లు ఇక అక్కడ నిలువలేదు: ఎటోపోయినవి: ఎక్కడో చల్లైపోయినవి: సింగన్న అదే తొలిసారి గొంతు విప్పి, – 'మల్లికా!' అని అంబా – అన్నాడు: ఆ పిలుపుకు ఆకాశం వెన్నంటుకున్న వెలుగు, పేరిన ముద్దగా రాలిపడి,– సింగన్నను కరువున పోసింది; ఆబొమ్మ అలాగే, – వెలుగు మళ్లే వేళకు, – కుదించుకు పోయింది——

ఆవులమంద, – దివాణంముందు చేరి, – అంగలార్చింది: వాపోయింది: ప్రభువును తరలించుకవచ్చి, – మల్లిక మాయమైన చోటు, – సింగన్న, క్రుంగిపోయినపట్టూ, రాపాడి విశదపరచింది: ఆ కథఅంతా కళ్ళకు కట్టివట్టుకాగా,– అంతటి ధీరుడూ పసిపాపడై పోయినాడు: మన్నించమని ఆలమందకు కేలుమోడ్చాడు:

మల్లిక నవ్వినచోట, లేమల్లె: సింగన్న మనసు తెలిసిన చోటు – సింగారం:– అవి రెండూ, ఆ పరగణాలో కలకాలం నిలిచే గ్రామాలు :–